

การพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Development of a Participative Management Model of Small Size
Primary Schools under the Office of Basic Education Commission

ดวงเดือน วินิจฉัย, ธนวิน ทองแพง, สถาพร พงษ์พิทกุล

Doungduan Winitchai, Thanawin Thongpang, Sathaporn Preutthikul

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา จ.ชลบุรี 22130

Educational Administration, Faculty of Education, Burapha University, Chonburi 20130 Thailand

*Corresponding author E-mail: doungduan13@gmail.com

(Received: September 3 2018; Revised : October 15 2018; Accepted: October 29 2018)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร คณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน 2) การพัฒนารูปแบบ โดยใช้การสนทนากลุ่มแบบเจาะจงกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ 3) การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น และ 4) การทดลองใช้รูปแบบเครื่องมือที่ใช้ คือ 1) คู่มือการดำเนินงาน 2) แบบสอบถามความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงาน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วยกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา และ 2) ผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วยกรอบภาระงาน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานงบประมาณ และ 4) การบริหารงานทั่วไป และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วยคุณภาพสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านครู และ 3) ด้าน การบริหารจัดการ และผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบมีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานทั้งด้านการมีส่วนร่วมและด้านผลการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.47)

คำสำคัญ : รูปแบบการบริหาร, การมีส่วนร่วม, โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

Abstract

The purposes of this research were to develop and study the development results of a participative management model of small primary schools under the Office of the Basic Education Commission. The research consisted of four steps: 1) analysis of the documents and in-depth interview of the administrators, teachers and school boards, 2) model development using specific focus group discussion with the professional group, 3) appropriate evaluation of the model using a questionnaire and 4) model experiment. The instruments used in the study were: 1) operational guide book and 2) the questionnaire on feedback towards the performance. The statistics used were mean and standard deviation. The findings of this study showed that the developed participative management model consisted of four important elements: Part 1 - the participants of school management consisted of two groups including: 1) school board of directors and 2) the supporters of school management. Part 2 - The process of participative management consisted of five participative steps; 1) planning participation, 2) decision making participation, 3) operational participation, 4) evaluation participation and 5) benefit sharing participation. Part 3 - The school administration scope consisted of four functions including: 1) academic management, 2) personnel management, 3) budget and financial management and 4) general management. And Part 4 - The target of participative management consisted of three parts of school qualification including: 1) the students 2) the teachers and 3) management. The experimental results of the developed participative management model found that the samples had opinions towards the operational results of both the participation and the school quality development as a whole at the high level. ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.47)

Keywords : The management model, Participative, Small size primary schools

บทนำ

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดจำนวนมากถึง 15,577 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50.55 ของจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 30,816 โรงเรียน (ข้อมูล 10 มิถุนายน 2558) ส่งผลให้เกิดปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ รัฐบาลต้องใช้งบประมาณจำนวนที่มากกว่าหรือจ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2559 : 2) สอดคล้องกับพิธาน พันทอง (2548 : 2-5) ที่ได้สรุปปัญหาหลักของโรงเรียนขนาดเล็กในเชิงบริหารจัดการไว้ 2 ประการ คือ 1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงมากเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากจำเป็นต้องลงทุนทางด้านปัจจัยสูงกว่าโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่ 2) คุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พยายามดำเนินการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขนาดเล็กอย่างหลากหลาย แต่การดำเนินงานของโรงเรียนส่วนใหญ่ยังมีปัญหาที่ใกล้เคียงกันก็คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนค่อนข้างต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดอื่น ๆ (สมเดช สีแสง, 2552 : 47-51)

การพัฒนาคุณภาพและการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของโรงเรียนขนาดเล็ก จึงเป็นประเด็นที่สำคัญยิ่งต่อการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยการศึกษาสภาพปัญหาและตระหนักถึงความเป็นจริงที่ยังจำเป็นต้องมีสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวนหนึ่งต่อไปตามสภาพและบริบทของท้องถิ่นในแต่ละชุมชน โดยยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการระดมความร่วมมือจากองค์กรปกครองท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์, 2556 : 2) สอดคล้องกับยุทธศิลป์ พานนนท์ (2546 : 3) ที่ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่สอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะบริหารโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนควรนำหลักการมีส่วนร่วม (Participation) ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจในการจัดการศึกษา เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของและร่วมจัดการศึกษาให้มากขึ้น ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้อง สร้างความเข้มแข็งในการบริหารโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง ยังสอดคล้องกับจิณณวัตร ปะโคทัง (2549 : 4-5) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา เพราะสถานศึกษาและชุมชนเป็นสถาบันที่มีความใกล้ชิดกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย เช่นเดียวกับ วินัย ดิสงส์ (2556 :

142) ที่ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เป็นวิธีการที่สำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือ รวมถึงการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือกันของผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จำรูญ จับบัง (2555 : บทคัดย่อ) ที่ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียน ขนาดเล็ก 4 ด้าน คือ คุณภาพครู คุณภาพการบริหารจัดการ คุณภาพนักเรียนและคุณภาพการเรียนการสอน ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถของครู ความเข้าใจ พัฒนาการทำงาน มีระบบการบริหารจัดการที่ดี มีการใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและนักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้อย่างหลากหลายเพิ่มมากขึ้นตามศักยภาพของตนและได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและเกิดความรักและความผูกพันโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดของนักวิชาการในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้ได้กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ประกอบด้วย 7 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

1) การสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
2) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 3) การพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญตามหลักสูตร 4) การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา 6) การส่งเสริมบทบาทของภาคีเครือข่ายในการจัดการศึกษา 7) การสร้างความตระหนักและพัฒนาระบบการจูงใจในการรักษามูลค่าของตนเอง

3. คุณภาพโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จากแผนยุทธศาสตร์พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก พ.ศ. 2558-2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเสมอภาค 2) ผู้เรียนมีคุณภาพมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร 3) โรงเรียนมีรูปแบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท 4) โรงเรียนบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

4. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

5. กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยสังเคราะห์จากแนวคิดของทรงวุฒิ เรื่องวาทศิลป์ (2550), ธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551), สัตยา เคนมาภูมิ (2551), เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553), จรัส อติวิทยากรณ์ (2553), สัมมา รณิธย์ (2553), ศิริชัย กาญจนาวาสี (2537), สมยศ นาวิก (2545), อุทัย บุญประเสริฐ (2542), Strauss (1977), Likert (1961), Vroom & Yetton (1973), WHO/UNICEF (1978), Cohen and Uphoff (1980), United (1981) ได้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก

ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่มีการบริหารจัดการตามสภาพบริบท รวมจำนวน 24 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interview) มี 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ประกอบด้วย 1) ชื่อ-สกุล 2) ตำแหน่ง และ 3) ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งของผู้ให้ และตอนที่ 2 ประเด็นในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สภาพการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 3) กระบวนการในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก 4) เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และข้อเสนอแนะอื่น ๆ นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ประเด็นการสัมภาษณ์ผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบจากกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญต้องเป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษและบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจนประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 7 คน โดยแบบการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา 2) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา 4) เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแต่ละองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของร่างคู่มือการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 8 ประเด็น ได้แก่ 1) หลักการสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) องค์ประกอบ 4) ผู้มีส่วนร่วม 5) ขอบข่ายการบริหารงาน 6) กระบวนการบริหาร 7) เป้าหมายของการบริหาร และ 8) การดำเนินงาน นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ประเด็นการสนทนาผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยประเมินรูปแบบโดยกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนบ้านเกาะไม้แหลม จำนวน 15 คน ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน
- 2) คณะครู จำนวน 4 คน
- 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 คน
- 4) คณะกรรมการที่ปรึกษา จำนวน 4 คน และ
- 5) คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 2 คน

โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ จำนวน 11 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 -.86 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 วิเคราะห์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยนำรูปแบบและคู่มือการดำเนินการไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ บุคลากรของโรงเรียนบ้านเกาะไม้แหลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 และสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากบุคลากรของโรงเรียนบ้านเกาะไม้แหลม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำนวน 15 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) ครู จำนวน 4 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน โดยแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วม จำนวน 23 ข้อ และด้านผลการพัฒนาสถานศึกษา จำนวน 10 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ทุกข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และนำไปหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยได้ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .29 -.57 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 วิเคราะห์ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการดำเนินการตามรูปแบบ โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ระยะเวลาในการนำรูปแบบไปใช้ คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 (1 พฤษภาคม - 31 ตุลาคม 2560)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ผลการดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยทำให้ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบด้วย กลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา และ 2) ผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ประกอบด้วย กรอบภาระงาน 4 งาน ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานบุคคล 3) การบริหารงานงบประมาณ และ 4) การบริหารงานทั่วไป และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย คุณภาพสถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านนักเรียน 2) ด้านครู และ 3) ด้านการบริหารจัดการ และผลการประเมินความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเหมาะสม ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านผลการพัฒนาสถานศึกษา ดังนี้

ด้านการมีส่วนร่วม มีการดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การวางแผนมีการประชุมเพื่อร่วมกันวางแผนการบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษา โดยผู้เข้าร่วมประชุม คือ คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษาของสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานักเรียน จากนั้นร่วมกันวิเคราะห์บริบทสภาพปัญหาและความต้องการของโรงเรียนและชุมชน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ตามขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในรูปแบบ และร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี 2) การตัดสินใจ คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษาร่วมตัดสินใจให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียน โดยคณะกรรมการได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ และร่วมกันลงมติให้ความเห็นชอบในการนำแผนปฏิบัติงานประจำปีของโรงเรียนไปสู่การปฏิบัติในปีการศึกษา 2560

3) การปฏิบัติงาน คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษาร่วมกับผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนงาน/โครงการที่ได้กำหนดไว้ทั้ง 10 โครงการในปีการศึกษา 2560

4) การประเมินผลคณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษาได้ร่วมกันประเมินผลการปฏิบัติ โดยในระหว่างการทำงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มีติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อรับทราบความก้าวหน้า/ปัญหาในการดำเนินงานและหาแนวทางแก้ปัญหาร่วมกัน และ 5) การรับผลประโยชน์ คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษาได้ประชุมสัมมนาส่วนร่วมกัน เพื่อสรุปผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม และให้ข้อเสนอแนะในการจัดประชุมผู้ปกครอง จัดนิทรรศการโรงเรียน เพื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของโรงเรียน เป็นการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน และจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการวางแผน และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามลำดับ

ด้านการพัฒนาสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีทักษะการทำงานที่หลากหลาย และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามที่หลักสูตรกำหนด

2) ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูมีความรู้ความสามารถ การจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายความร่วมมือ

3) ด้านบริหารจัดการโรงเรียน พบว่า โรงเรียนมีแผนพัฒนา แผนปฏิบัติการประจำปี ที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน จัดกิจกรรมตามนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดและบูรณาการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน/ท้องถิ่น จัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ และจากการสอบถามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานด้านผลการพัฒนาสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านบริหารจัดการโรงเรียน และด้านครูผู้สอน ตามลำดับ

สรุปและอภิปรายผล

รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา และส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และรูปแบบมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารและการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ทั้งด้านการมีส่วนร่วมและด้านผลการพัฒนาสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ดังนั้น รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง

จากผลการวิจัยนำมาเป็นประเด็นในการอภิปรายได้ 2 ประเด็น คือ ผลการพัฒนาแบบและผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ผลการพัฒนาแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ได้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยส่วนที่ 1 ผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากการวิจัยพบว่า ประกอบด้วย กลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารงานสถานศึกษา และ 2) ผู้สนับสนุนการบริหารงานสถานศึกษา ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการดำเนินการตามกระบวนการของการมีส่วนร่วม ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยดำเนินการร่วมกับคณะครูนักเรียน และผู้ที่มีบทบาทในการสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการที่ปรึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ยงค์ เกาโพธิ์ (2557 : 82-91) พบว่า ปัจจัยภายในที่ทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษาให้ความร่วมมือ ผู้บริหารและบุคลากรตระหนักและเห็นความสำคัญ บุคลากรมีคุณภาพมีการบริหารจัดการที่ดี และมีงบประมาณเพียงพอ ส่วนปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนให้ความสำคัญและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุน ผู้ปกครองและองค์กรจากภายนอกสถานศึกษาให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและเปิดโอกาสให้หน่วยงาน องค์กรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับเพ็ญจันทร์ เอี้ยวสาธุรักษ์ (2560 : 80) ที่ว่าลักษณะเด่นของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ คือ

ทุกงานทุกกิจกรรมทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ สมัครใจ อาสาเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนที่ 2 กระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่า ประกอบด้วยการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ร่วมวางแผน 2) ร่วมตัดสินใจ 3) ร่วมปฏิบัติ 4) ร่วมประเมินผล และ 5) ร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนนี้มีความสำคัญที่จะทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับกระบวนการมีส่วนร่วมของ WHO/ UNICEF (1978 : 41-49) เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 24) และขั้นตอนการมีส่วนร่วมของCohen & Uphoff (1977 : 213-218) ส่วนที่ 3 ขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา จากการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีกรอบภาระงาน 4 งาน ซึ่งเป็นการกิจที่นำไปสู่การบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานตามภารกิจ (จรัณี แก้วเอียน, 2556 : 40-51) แต่ด้วยภาระงานมีจำนวนมากและข้อจำกัดในด้านจำนวนบุคลากรในการรับผิดชอบงาน จึงมีการปรับภาระงานย่อยให้เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับวีระยุทธ ชวตะกาญจน์ (2555 : 101) ที่กล่าวถึงการจัดโครงสร้างและแผนภูมิการบริหารโรงเรียน ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญด้านต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนนักเรียน จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียนต่อห้องเรียน อัตราส่วนครูต่อนักเรียน ภารกิจของโรงเรียนภาระงานของครู ซึ่งจะแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียน แต่ต้องครอบคลุมภารกิจการบริหารโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ส่วนที่ 4 เป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่า จากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตามกรอบภารกิจงานของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาคุณภาพใน 3 ด้าน คือ 1) นักเรียน 2) ครู 3) การบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557 : 24) ที่มีเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเน้นให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมีสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตร โรงเรียนบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบท

2. ผลการใช้รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการใช้รูปแบบ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านการพัฒนาสถานศึกษา โดยด้านการมีส่วนร่วมมีการดำเนินการตามกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ทำให้เกิด

ความเข้าใจการดำเนินงานการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กและต้องการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับธนสาร บัลลังก์ปัทมา (2551 : 30) ที่ว่า การให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนเป็นกระบวนการเรียนรู้ซึ่งกันและกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ ในการพัฒนาการศึกษา ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับวินัย ดิสงส์ (2556 : 142) ได้กล่าวถึง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนที่มีการคัดเลือกจากบุคคล กลุ่มบุคคลต่าง ๆ จากผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ บุคคลสำคัญในชุมชนและผู้แทนจากกลุ่มต่าง ๆ ล้วนเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติที่เอื้อต่อการสนับสนุนการจัดการศึกษา โดยมีส่วนร่วมตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ช่วยเหลือสนับสนุนรวมถึงร่วมรับผิดชอบ และในงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ เอี้ยวสาธุรักษ์ (2560 : 80-81) พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงานโดยให้ความสำคัญของชุมชน สังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียน มีการนำผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นอย่างมาก เพราะในชุมชน สังคม มีกลุ่มผู้นำของชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ทรัพยากรและให้ความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียน เช่นเดียวกับแสงเดือน อาจหาญ (2560 : 91) ที่ว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ปกครองนักเรียน และชุมชนมีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ถึงผลของการพัฒนาด้านต่าง ๆ และวิเคราะห์วิจารณ์ร่วมกัน มีการให้ข้อเสนอแนะให้ทัศนะความคิดเห็นต่อผลการพัฒนาโรงเรียนเพื่อหาแนวทางการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่วนด้านการพัฒนาสถานศึกษามีการพัฒนาสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างยังมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานด้านผลการพัฒนาสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารจัดการโดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ นำไปสู่การพัฒนาทั้งด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายและตรงกับความต้องการของผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับธัชพงศ์ มีแก้ว (2557: 63-66) ที่ว่า ผู้บริหารควรตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วม โดยบุคลากรควรมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายของโรงเรียนร่วมกัน สอดคล้องกับกันธอร กุลบุตรดี (2561 : 71-81) ที่ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กควรบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเต็ม

ความสามารถ โดยการสร้างความร่วมมือในลักษณะเครือข่ายร่วมกับโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกัน หรือโรงเรียนต่างขนาดกัน ที่อยู่บริเวณใกล้เคียง หรือรับการสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา สอดคล้องกับวินัย ดิสงส์ (2556 : 142) ที่ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมของในการจัดการศึกษาเป็นวิธีการที่สำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือรวมถึงการพัฒนาโรงเรียนในด้านต่าง ๆ ด้วยความร่วมมือกันของผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลให้โรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับจำรูญ จับบัง (2555 : บทคัดย่อ) ที่ว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษาจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ในด้านการบริหารจัดการ ครู นักเรียน และการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ซึ่งผู้บริหารที่จะนำรูปแบบไปใช้ควรศึกษาทำความเข้าใจองค์ประกอบดังกล่าว เพื่อให้สามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาโรงเรียนตามความเหมาะสมของสภาพบริบทโรงเรียน
2. ผู้ใช้ควรศึกษาองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เข้าใจบทบาทและขั้นตอนการดำเนินการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ในส่วนของผู้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อน การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา โดยดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการบริหารงานของสถานศึกษาและผู้สนับสนุนการบริหารสถานศึกษา
4. ในส่วนของกระบวนการของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรดำเนินการตามกระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอน ซึ่งจะนำไปสู่การดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมและเกิดประสิทธิผล
5. ในส่วนของขอบข่ายการบริหารงานของสถานศึกษา ควรดำเนินการให้ครอบคลุมขอบข่ายการบริหารงาน 4 ฝ่าย แต่ควรปรับภาระงานย่อยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
6. ในส่วนของเป้าหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ควรมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านนักเรียน ด้านครูผู้สอน และด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
7. โรงเรียนควรกำหนดนโยบายการส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการมีส่วนร่วม มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาและต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กันธอร กุลบุตรดี. (2561). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของคุณภาพการจัดการศึกษา สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 12 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 71-81.
- จรรณี แก้วเย็น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารงานตามภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. 8: 40-51.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2549). รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนดีเด่นโรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จำรูญ จับบัง. (2555). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนสาร บัลลังก์ปัทมา. (2551). บทบาทประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา. นิตยสาร The city Journal. 4 (มีนาคม): 30.
- ธัชพงศ์ มีแก้ว. (2557). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกลุ่มลำเหย อำเภอดอนตูม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธีรศักดิ์ ปทุมราษฎร์. (2556). รูปแบบการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัราชภัฏอุบลราชธานี.
- เพ็ญจันทร์ เอียวสนารักษ์. (2560). ความสำเร็จในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน บนฐานของปัจจัยเชิงปรากฏการณ์. วารสารวิจัยรำไพพรรณี. 11 (กันยายน-ธันวาคม): 74-85.
- พิธาน พันทอง. (2548). ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพโรงเรียนขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัขอนแก่น.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม : ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.

- ยงค์ เภาโพธิ์. (2557). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วม
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร. **วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 16 (ตุลาคม-ธันวาคม): 82-91.
- ยุทธศิลป์ พานนนท์. (2546). การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน
ตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด
สระบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สถาบัน
ราชภัฏจันทรเกษม.
- วินัย ดิสรงค์. (2556). การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อ
พัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาผลงานทาง
วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท
21 เซ็นจูรี จำกัด.
- วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. 2555. **เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหาร
การศึกษามีอาชีพ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมเดช สีแสง. (2552). แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก.
**วารสารพัฒนาความรู้ด้านระเบียบกฎหมายและ
พัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู**. 17: 47-51.
- แสงเดือน อจหาญ. (2560). กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี
เขต 2. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 11 (กันยายน-
ธันวาคม): 86-94.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). **นโยบาย
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ปีงบประมาณ พ.ศ. 2558**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2560).
รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านการศึกษา เรื่องการบริหารจัดการโรงเรียน
ขนาดเล็ก [Online]. [https://www.parliament.
go.th](https://www.parliament.go.th).
- Cohen, J.M., and Uphoff, N.T. (1977). **Rural Development
Participation: Concept and Measure for
Project Design Implementation and
Evaluation: Rural Development Committee
Center for international Studies**. New York :
Cornell University Press.
- WHO/ UNICEF. (1978). **Report of the International
Conference on Primary Health Care**. New
York: N.P. Press.